

MAHFUD, EL FILL DEL DESERT

INFORMACIÓ PER AL MESTRE

Mahfud, el fill del desert, és una activitat d'acostament al concepte dels agermanaments entre ciutats i, concretament, entre Farsia (un dels campaments de refugiats sahrauís) i Girona. També pretén donar a conèixer als nois i noies dels nostres centres educatius la realitat d'un país, d'una cultura i d'uns costums força diferents als del seu entorn.

L'activitat es desenvolupa per mitjà d'una unitat didàctica que, partint d'un text d'un llibre en el qual es relata la història real d'un nen sahrauí, els introdueix en el seu món.

OBJECTIUS

- Conèixer la realitat del poble sahrauí.
- Conèixer la cultura d'un poble nòmada del desert i la vida en un camp de refugiats.
- Conèixer la història recent del Sàhara Occidental, per quin motiu viuen a l'exili i quin és el seu futur immediat. .
- Conèixer l'agermanament de Girona amb Farsia i les possibilitats de cooperació entre ambdues ciutats.
- Fomentar els valors de solidaritat, cooperació i diàleg entre els pobles i les cultures.

Guió de l'activitat

1. El professor o professora projecta el vídeo Laila (13 minuts) i diapositives sobre el Sàhara, que serviran per introduir els alumnes en el tema.

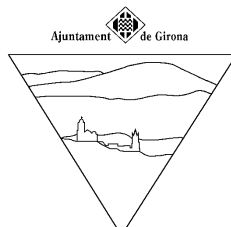
2. Realització de la unitat didàctica en què es tracten, a partir d'un text, els següents temes: història i medi, costums, acolliments de nens i nenes sahrauís durant els estius, salut, adaptació al nou entorn en el cas dels acolliments i educació. S'adjunta informació complementària per als mestres perquè, si cal, ajudin els alumnes a completar les fitxes. El tema concret de l'agermanament amb Farsia, encara que no és present a les fitxes, es pot tractar a l'aula a partir de la informació de què disposa el mestre i fer que sigui un dels temes centrals a l'entrevista amb ACAPS-Girona.

3. Preparació de l'entrevista amb un membre d'ACAPS-Girona (Associació Catalana d'Amics del Poble Sahrauí). S'adjunten pautes que poden orientar els alumnes a l'hora de preparar-la.

4. Visita d'un membre d'ACAPS-Girona a l'aula. En el transcurs d'aquesta visita, els alumnes duran a terme l'entrevista encaminada a aclarir els dubtes que els hagin sorgit durant l'elaboració del treball.

OPCIONAL: exposició del Museu Nacional del Poble Sahrauí realitzada per la UdG (25 pòsters amb mapes, fotografies i textos breus); taller d'escriptura en àrab; taller de confecció de joguines; taller de dibuixos amb henna; explicació de contes per a infants; cloenda de l'activitat amb una petita festa amb la participació d'algun noi sahrauí que actualment viu a Girona, on es mostraran diversos aspectes de la cultura sahrauí que s'hauran treballat prèviament.

Aquest material ha estat elaborat conjuntament amb l'Associació Catalana d'Amics del Poble Sahrauí (ACAPS-GIRONA)

ENTREVISTA A ACAPS-GIRONA

Un membre d'ACAPS-Girona, l'entitat que promou i manté les activitats d'agermanament entre Farsia i Girona, us visitarà per explicar-vos més detalladament la situació dels refugiats del Sàhara. Podeu aprofitar per preguntar-li tot allò que no ha quedat prou clar o que teniu interès a aprofundir sobre el tema.

Per saber més detalls del funcionament d'una ONG, podeu preguntar com es forma, amb quins objectius, com es pot fer per formar-ne part, quines activitats realitzen, com es financien, com trien les seves prioritats d'actuació, com organitzen les seves campanyes.

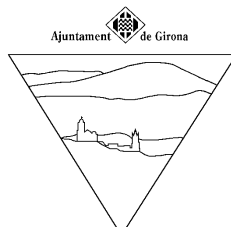
PER PREPARAR L'ENTREVISTA

- Repartiu-vos per equips.
- Que cada equip treballi un tema i prepari les preguntes sobre les qüestions de les quals cal aclarir dubtes o tenir més informació.
- Triar un portaveu de cada equip. Aquests portaveus seran qui faran les preguntes a l'entrevistat.
- Posar en comú les preguntes perquè, tot i ser de temes diferents, no n'hi hagi de repetides.
- Triar l'alumne que faci de presentador de l'entrevistat i de moderador de l'entrevista. Aquest alumne haurà de demanar informació sobre ACAPS-Girona per fer-ne una presentació el dia de l'entrevista. Pot adreçar-se a :

CeDRe (Centre de Recursos per a la Pau i la Solidaritat)
Centre Cultural L'Estació. Santa Eugènia, 17. 17005 Girona
Tel. 972 219 916 Fax: 972 220 679 a/e: solidaries@grn.es
web: ww2.grn.es/solidaries
Horari: de dilluns a divendres, de 16 h a 21 h

DURANT L'ENTREVISTA

- El presentador-moderador presentarà l'entrevistat i l'entitat que representa.
- Tot seguit, donarà la paraula a cada un dels portaveus dels equips perquè faci les seves preguntes.
- Si es vol fer posteriorment un resum de l'entrevista o un treball més profund sobre el tema del Sàhara, caldrà que els alumnes prenguin nota de les respostes. També es pot gravar l'entrevista.

HISTÒRIA

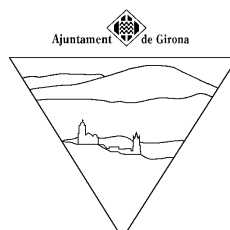
El Sàhara, terra de pastors nòmades i de caravanes comercials, va ser colònia espanyola des del segle XIV. Al segle XX, l'ONU exigeix a l'Estat espanyol que descolonitzi el territori, i el Marroc, i després Mauritània, el reclamen com a propi. Després de moltes reticències, Espanya accepta per fi convocar un referèndum per a l'autodeterminació del Sàhara. El Marroc reclama els seus drets i porta el cas al Tribunal Internacional de Justícia, que dictamina a favor del dret a l'autodeterminació. Una Marxa Verda de molts milers de marroquins envaeix el Sàhara, i Espanya accepta lliurar-lo al Marroc i a Mauritània. Espanya abandona els sahrauís en mans dels seus veïns que l'ocupen militarment.

Molts homes i dones fugen al desert algerià, on s'instal·len en camps de refugiats. S'inicia una guerra entre els països invasors i l'exèrcit sahrauí, el Front Polisari. Uns anys després, Mauritània, a causa de problemes interns i un canvi de govern, abandona la part del Sàhara que li havia tocat en el repartiment i signa la pau amb el Front Polisari, reconeixent el dret dels sahrauís. El territori deixat és ocupat pel Marroc.

La comunitat internacional reconeix els drets dels sahrauís a decidir lliurement el seu futur, però el Marroc impedeix, durant molts anys, que es pugui fer la votació. Un acord en ferm no es pot portar a la pràctica, però s'arriba a un nou acord per tal que el referèndum es realitzi a finals de 1998.

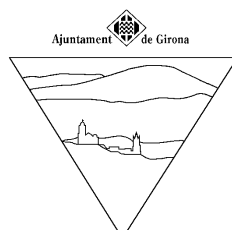
FRAGMENT DEL DICTAMEN DEL TRIBUNAL INTERNACIONAL DE JUSTÍCIA DE LA HAIA. Octubre 1975.

"... els materials i informes proporcionats al Tribunal no estableixen l'existència de cap vincle de sobirania territorial entre el territori del Sàhara occidental per una part, i el regne del Marroc o el conjunt maurità per altra. Per tant, el Tribunal no ha comprovat l'existència de vincles jurídics de tal naturalesa que puguin modificar l'aplicació de la resolució 1.514 (XV) quant a la descolonització del Sàhara occidental i en particular l'aplicació del principi d'autodeterminació mitjançant l'expressió lliure i autèntica de la voluntat de les poblacions del territori".

SÀHARA, 25 ANYS A L'EXILI. CRONOLOGIA DELS FETS

- 1884.- Comença l'ocupació espanyola del Sàhara Occidental.
- 1934.- L'exèrcit espanyol conclou l'ocupació del Sàhara Occidental.
- 1970.- L'ONU insta Espanya a celebrar el referèndum d'autodeterminació del Sàhara.
- 1973.- Neix el Front Polisario. S'inicien les accions armades contra l'exèrcit espanyol.
- 1975.- Amb la mort de Franco, el Govern de Madrid reparteix l'administració sobre el Sàhara entre Mauritània i Marroc. L'exèrcit espanyol abandona el Sàhara i alhora el Marroc inicia la Marxa Verda i l'ocupa. Milers de sahrauís fugen dels bombardeigs marroquins i es refugien en el desert argelí, a prop de Tindouf, on es creen els camps de refugiats, avui encara hi viuen uns 180.000 sahrauís.
- 1976.- El 27 de febrer, el Front Polisario proclama la constitució de la RASD (República Àrab Sahrauí Democràtica). Comença la guerra del Sàhara.
- 1979.- El 5 d'agost Mauritània renuncia al sud del Sàhara Occidental i signa un Acord de Pau amb el Polisario. Marroc ocupa els enclavaments més importants.
- 1988.- El Marroc i el Front Polisario accepten el Pla de Pau de l'ONU, que preveu la celebració d'un referèndum d'autodeterminació.
- 1991.- Després de 16 anys de guerra, el Pla de Pau per el Sàhara Occidental fou adoptat pel Consell de Seguretat i es crea una Comissió de les Nacions Unides per al Referèndum en Sàhara Occidental (MINURSO)
- 1992.- La primera data fixada per a la celebració del Referèndum es perd per l'exigència marroquí d'incorporar als seus 170.000 candidats a votants.
- 1995.- Encara no s'ha celebrat el referèndum d'autodeterminació. El Marroc i el Front Polisario no es posen d'acord en la confecció del cens del poble sahrauí.
- 1997.- Sota la supervisió de James Baker, com a enviat especial del Secretari General de l'ONU, es reactiva i completa el Pla de Pau. Els acords de Houston fixen la data del 7 de desembre de 1998 per a la realització del Referèndum.
- 1998.- Fi de la identificació del cens, s'aplaça el Referèndum fins desembre de 1999.
- 1999.- L'oposició del Marroc a acceptar el cens, porta de nou el procés a una situació de bloqueig. Es fixa de nou la data del Referèndum per a 31 de juliol de 2000.
- 2000.- Les exigències del govern del Marroc respecte el cens provoquen un nou ajornament del Referèndum. Les converses de Londres no fan avançar el diàleg i el procés es torna a bloquejar.

MEDI NATURAL

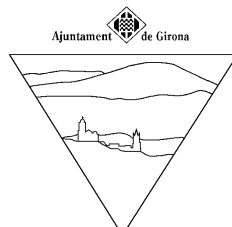
El Sàhara occidental es troba a la costa occidental del continent africà. Limita amb el Marroc al nord, amb Algèria al nord-est, amb Mauritània al sud i sud-est, i amb el mar a l'oest.

Els límits del Sàhara occidental no delimiten una entitat geogràfica natural, ja que les seves fronteres van ser establertes per interessos colonials francesos i espanyols, tal com ho palesa la forma rectilínia de les seves fronteres. Tot i així, sembla que les tribus nòmades sahrauís es desplaçaven amb els seus ramats per zones compreses dins d'aquests territoris. La ramaderia nòmada ha estat tradicionalment l'activitat econòmica més important; també ho ha estat el comerç i, per a la població costanera, la pesca.

El Sàhara occidental forma part del desert del Sàhara, el més gran del món. Aquest desert ocupa una tercera part de tot el continent africà. El relleu és majoritàriament pla i dur, amb cadenes de dunes que s'estenen des del nord-est cap al sud-oest, empeses pels vents alisis. Els rius estan habitualment eixuts i el clima és extremadament sec. La vegetació i la fauna són escasses.

Al nord-est del Sàhara es troba la *hamada*, una zona pedregosa i erma, on els vents s'han endut la sorra. Aquí és on viuen els refugiats sahrauís, en una part del desert algerià. L'adaptació al medi ha estat especialment complicada i plena de dificultats. A la *hamada* algeriana hi ha quatre grans campaments. A cada campament, amb nombroses tendes de campanya, hi han viscut durant més de 22 anys els refugiats (uns 175.000 quan es va produir la fugida del seu territori i la proclamació de la RSDA).

Tot i la duresa del medi i les dificultats de viure en tendes de campanya, els sahrauís s'han organitzat i, amb l'ajut internacional, han aconseguit que cada campament esdevingués com un poble, amb un mínim subministrament de menjar garantit per a cada família i amb els serveis imprescindibles. Però, a més, han aixecat edificis i han posat en marxa serveis sanitaris i educatius, i han creat comitès que vetllen per la conservació de les seves manifestacions culturals i artístiques. Tot això ha estat possible gràcies a la força de voluntat dels sahrauís però també gràcies a la imprescindible ajuda internacional.

LA VIDA TRADICIONAL

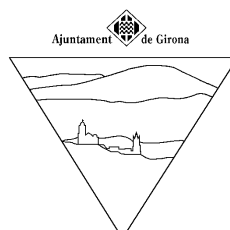
L'organització social sahrauí ha anat canviant al llarg del temps, però s'ha tractat sempre d'un poble molt respectuós amb els seus costums i tradicions. La base de la societat sahrauí és la família. Antigament els papers de l'home i de la dona eren molt diferents: els homes s'ocupaven dels ramats i de la defensa del campament i les dones del transport de l'aigua, de recollir la llenya, de munyir, teixir, reparar la *jaima*, de l'alimentació... Però actualment la situació ha canviat una mica.

Tradicionalment els nens i les nenes rebien una educació diferent: les dones també tenien cura dels nens i les nenes quan eren petits. Cap als sis o set anys, el pare es feia càrrec de l'educació dels nens que, a més, començaven a anar a l'escola; les nenes s'educaven convivint amb les dones. Però això també ha canviat des de la constitució de la RASD: ara, tant els nens com les nenes van a escola i s'eduquen de manera més semblant. L'educació islàmica sempre ha estat important.

El poble sahrauí és molt hospitalari i té un gran respecte cap a les persones grans. La cerimònia del te és un element central de la seva cultura. Van vestits amb roba llarga que tapa braços i cames perquè ho consideren una mostra de respecte cap als altres.

Parlen el *hassania*, un dialecte de l'àrab, tot i que l'àrab és la llengua oficial. La seva segona llengua és el castellà, a diferència dels pobles veïns, on aquesta és el francès. La música tradicional té els seus propis instruments i un ritme característic. Els sahrauís pinten i esculpeixen sobre miniatures amb gran delicadesa. Alguns especialistes coneixen les lletres i les xifres màgiques i poden construir amulets que, segons es creu, ofereixen protecció a qui els porta. L'art també es pot trobar en les pintures de les dones sobre el cos: es pinten els peus i les mans amb delicats dibuixos.

El tipus i la manera de menjar d'un poble ens informa força sobre la manera de ser i de viure dels seus habitants. L'alimentació tradicional dels sahrauís ha estat la llet de camella o de cabra, farina de cibada o de blat europeu, poca carn, algunes verdures i pocs productes o fruits de la seva escassa vegetació.

LA VIDA ALS CAMPS DE REFUGIATS

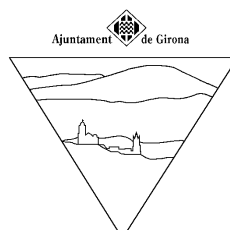
Els refugiats sahrauís es van haver d'adaptar a viure en una de les zones més dures del desert, la *hamada*. Es van instal·lar en quatre grans campaments o *wilayes*, cadascun dels quals està constituït per petits grups de tendes o *daïres*, on cada família viu en una gran tenda anomenada *jaima*. Els primers anys de vida a la *hamada* van ser molt difícils. En un sol dia van morir 500 nens i nenes per falta d'aigua. Després de 22 anys, la situació als campaments ha millorat molt.

Un dels principals problemes que tenen és l'escassetat d'aigua: només a dos dels quatre campaments hi ha pous, d'aigua salobre. Als altres dos cal transportar-la amb camions cisterna. Es guarda en dipòsits on les dones van a buscar-la i al transporten fins a la seva *jaima*.

Dos pilars fonamentals de la societat sahrauí instal·lada als camps han estat la prevenció i les cures sanitàries (hi ha diversos hospitals) i l'educació (l'escolaritat és obligatòria dels 6 als 14 anys). També s'han preocupat de l'alfabetització de les persones grans).

Cada mes, el govern reparteix els productes alimentaris bàsics a tota la població. Alguns d'aquests aliments provenen de l'ajuda internacional; altres són dels conreus o de les granges que s'han instal·lat prop de l'escassa aigua disponible.

Mentre els homes eren a la guerra o en missions a altres països, les dones s'han fet càrrec de les famílies, però, a més, han treballat per a la comunitat contribuint de manera decisiva al progrés de la societat sahrauí. Als campaments, les dones ho han fet tot: tenir cura dels fills i filles, transportar l'aigua, rentar, cuinar, construir edificis de maó, dirigir el funcionament del campament, fer classes, etc. L'acció de les dones ha estat importantíssima per a la resistència del poble sahrauí.

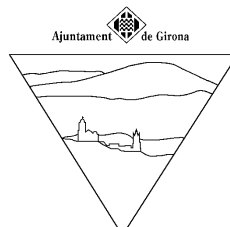

Impressions d'una visita als camps de refugiats. R. Montero: "Sahrauí". El País, 16/7/95

He estado en los campamentos, en Tinduf, un par de veces. Con una inteligencia y una creatividad asombrosas, con un coraje y una sensatez extraordinarios, los sahrauí han conseguido organizar una pequeña sociedad; y no sólo han logrado sobrevivir físicamente, sino también moralmente. Sus jóvenes son ahora mucho más cultos que antes, cuando estaban bajo la torpe soberanía española; y han conseguido crear un ágil colectivo de universitarios y de técnicos. Cuando los españoles nos fuimos (cuando les traicionamos), sólo un sahrauí tenía titulación superior. Lo que dice muy poco respecto a nuestra preocupación por culturalizarlos.

Su proeza (sobrevivir, organizarse, resistir) es colosal. Basta con pensar que al principio (...) los niños fallecieron a centenares. Pero supieron sobreponerse a esa miseria embrutecedora, al despojo, al exilio. Y volvieron a construirse como pueblo. Ahí, en el desierto de piedra, han creado hospitales, escuelas e incluso pequeñas, conmovedoras huertas, para que los niños puedan comer vitaminas vegetales y conocer lo que es una flor.

Todos los que han ido a Tinduf, todos los que les han visto y han oído su historia, vuelven enamorados de ellos, entusiasmados (yo también). Pero no se trata de un entusiasmo teórico, ideológico, de un llenarse la cabeza con frases vacías sobre la revolución. Se trata en realidad de lo contrario: de una historia tangible, real, con nombres y apellidos. De un relato de dolor y heroísmo cotidiano, de ingenio y esperanza en la capacidad del ser humano. Es una narración que sabe a verdad, y que describe una enorme, atroz injusticia. La que le hemos hecho a ese pueblo, la que le están haciendo.

I NOSALTRES, QUÈ HI PODEM FER?

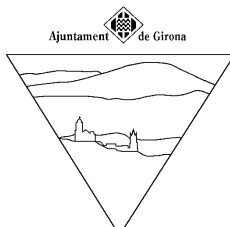
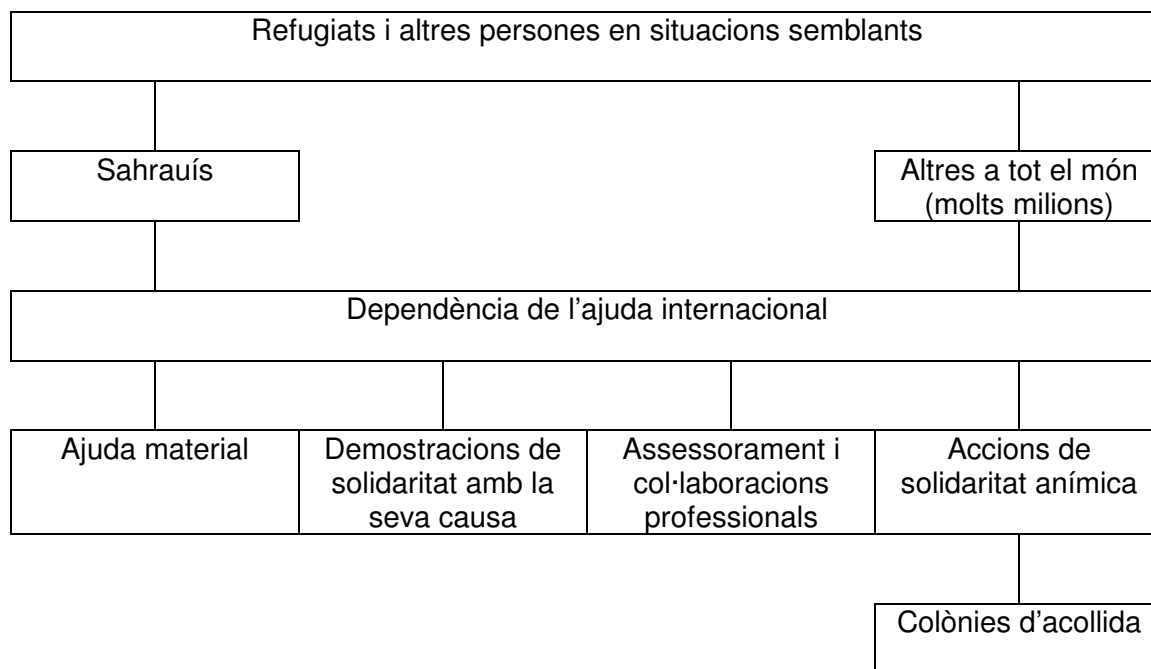
El poble sahrauí depèn de l'ajuda internacional per a sobreviure en un medi tan difícil com la *hamada* algeriana i, encara més, per anar progressant com ho ha anat fent. Tots els productes bàsics els obté gràcies a aquella ajuda, la qual seguirà sent necessària per al trasllat i per a l'adaptació al seu territori, quan hi tornin.

Als sahrauís se'ls pot donar suport amb ajuda material, amb mostres de solidaritat amb la seva causa, amb assessorament i col·laboració de professionals, amb accions de solidaritat que els donin ànims.

Entre aquestes darreres, una de les accions més interessants són les colònies d'estiu en les quals nens i nenes sahrauís són acollits per famílies d'altres països. A Catalunya s'han impulsat de manera molt important aquests acolliments.

Però el problema dels refugiats no es limita als sahrauís, sinó que molts milions de persones, a tot el món, viuen en tendes de campanya fora o dins del seu país, lluny de casa seva, per por de ser perseguides o per situacions que podrien posar en perill la seva vida.

ESQUEMA CONCEPTUAL: L'AJUDA INTERNACIONAL ALS REFUGIATS

AGERMANAMENT AMB FARSIA

L'any 1995 s'acullen per primera vegada a Girona 11 nens i nenes sahrauís en el projecte de Colònies d'estiu. Aquest és el principi de la relació de la ciutat amb el Sàhara Occidental. Fruit d'aquella primera experiència organitzada per l'Ajuntament i de l'anada als campaments de refugiats d'un grup de gironins, es crea la delegació gironina de l'ACAPS (Associació Catalana d'Amics del Poble Sahrauí). Tant aquesta entitat com el mateix Ajuntament promouen un seguit d'iniciatives de suport al Poble Sahrauí i el 1997 es signa l'agermanament amb la *daira* de Farsia com a símbol de la vinculació de la ciutat amb la causa sahrauí.

Comissió d'Agermanament Girona-Farsia

L'agermanament solidari amb Farsia, a més de representar un vincle d'amistat i col·laboració entre dos municipis, permet realitzar projectes especialment pensats per al desenvolupament local d'un territori determinat. Farsia és una *daira* (grup de tendes) de la *wilaya* (ciutat) d'*Smara*. Actualment, aquesta *daira* està enclavada als campaments de refugiats de *Tindouf*, al sud d'Algèria. Aquelles accions que es desenvolupen en el marc de l'agermanament es fan en col·laboració amb la delegació gironina de l'ACAPS (Associació Catalana d'Amics del Poble Sahrauí) en el marc de la Comissió d'Agermanament Girona-Farsia. El programa de Comissió per al 2000 conté els següents projectes:

1. Comissió d'agermanament
2. Dotació de material sanitari per al dispensari de Farsia
3. VII Caravana per la Pau al Sàhara Occidental
4. Colònies per a nens i nenes del Poble Sahrauí
5. Propostes didàctiques sobre el Sàhara Occidental

WEBS D'INTERÈS

<http://www.arso.org/>

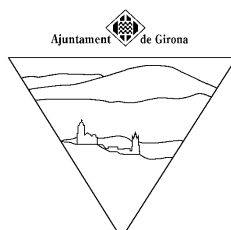
Notícies sobre el Sàhara i el procés del referèndum. Molt interessant i actualitzada setmanalment. Enllaços d'interès.

<http://www.nodo50.org/fpolisario/>

Web de la delegació del Polisario a Espanya. Recull de premsa diari, documents, comunicats, geografia i història del Sàhara, directoris i campanyes de suport.

<http://www.geocities.com/CapitolHill/1248/>

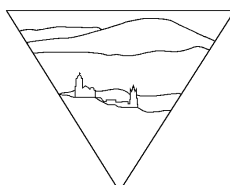
Asociació Internacional de juristes pel Sàhara Occidental. Notícies, documents, resolucions, buscadors, etc.

MAHFUD, EL FILL DEL DESERT

(fitxes alumnes)

Ajuntament de Girona

MAHFUD, EL FILL DEL DESERT

Els textos que introdueixen les fitxes didàctiques, que apareixen escrits en cursiva, són extrets del llibre *Els truquen a la porta*, de Carmen Luque. Edicions La Campana. Barcelona 2000.

1. HISTÒRIA I MEDI

El fill del desert

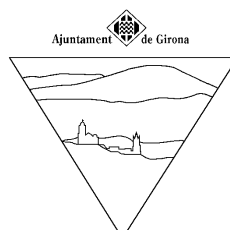
De la classe de tercer curs, en Mahfud en va ser el primer. De tots els seus companys, ell va ser el que millors qualificacions va aconseguir. Malgrat això, aquell dia, quan el professor el va obsequiar amb un regle i uns quants llapis de colors que l'acreditaven com el millor alumne, en Mahfud no sabia que la Terra era rodona, que existien peixos, neu i rius. Amb dotze anys en Mahfud estava segur que el planeta sencer no era res més que una esplanada de desert, de sorra, de vent i de pedres. Pensava que tot el món era la viva imatge del seu món, l'únic que havia vist des que va néixer al campament d'El Aaiún, un dels quatre camps de refugiats aixecats a la zona més inhòspita del desert d'Algèria, la Hamada. Allà hi viuen des de fa més de dues dècades 170.000 sahrauís.

El Sàhara és un territori que es troba al nord-oest d'Àfrica. Els seus habitants són els homes i les dones sahrauís. En els darrers anys, s'ha parlat bastant del Sàhara. Els mitjans de comunicació de tant en tant donen notícies i fan reportatges sobre el poble sahrauí i comenten que dones, homes, nenes i nens sahrauís viuen en el desert, en un país que no és el seu, esperant que els deixin fer un referèndum per decidir si poden governar el seu país, que ara està ocupat militarment pel Marroc.

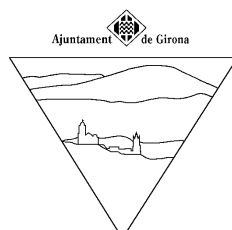
- Per què creus que els sahrauís han hagut d'anar a refugiar-se al desert d'un altre país?

- Si els seus drets han estat reconeguts per l'ONU, per què han hagut de viure tants anys lluny del seu país?

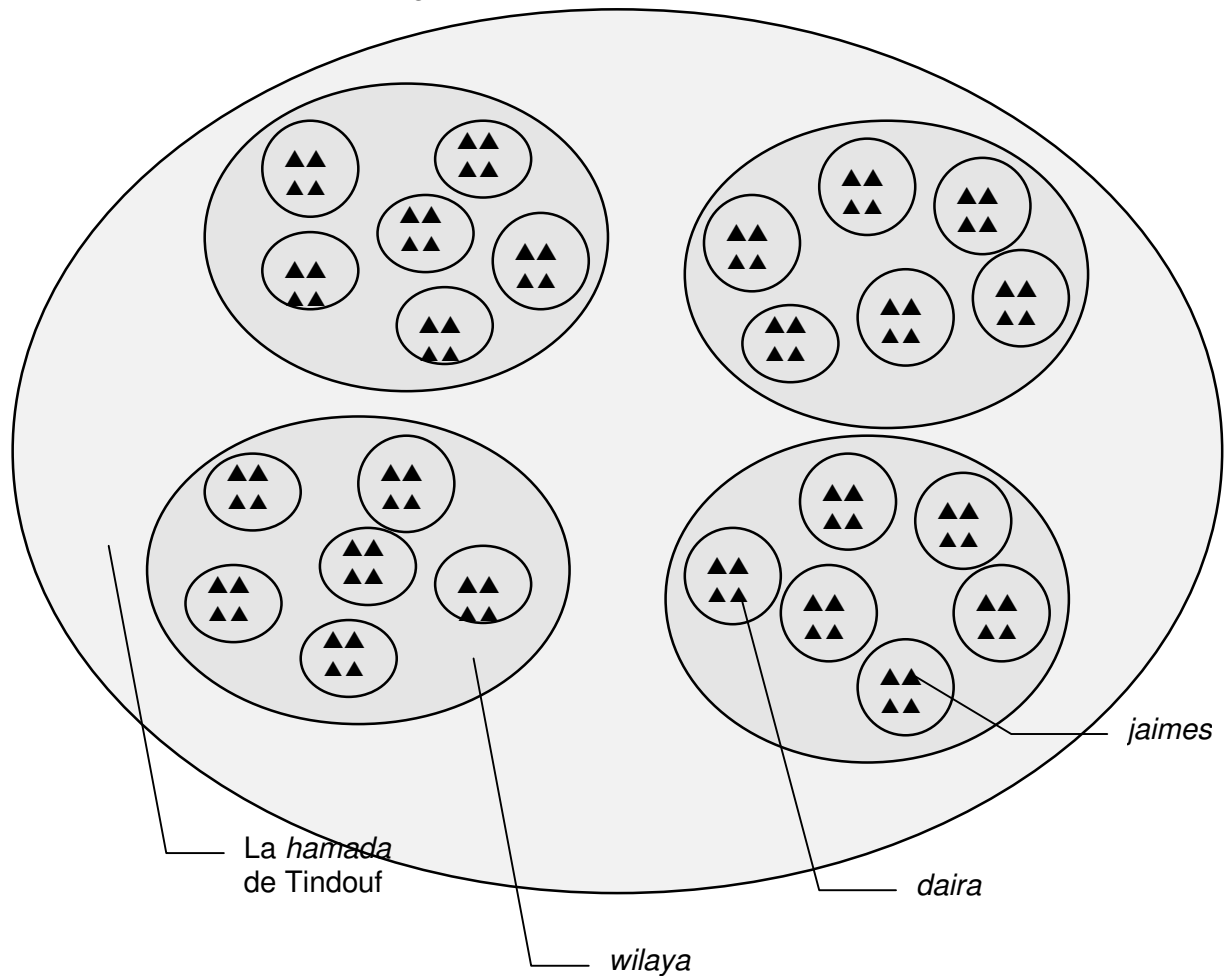
- Abans de la seva fugida, on vivien?

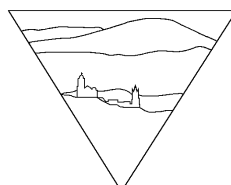
Llegeix la premsa dels últims dies i, si trobes notícies sobre el poble sahrauí, retalla-les, enganxa-les aquí i comenta-les.

Esquema de l'organització dels sahrauís a la *hamada* de Tindouf, a l'est del desert d'Algèria, que és el lloc on es van anar a refugiar.

- *Hamada*. Gran extensió de pedra i terra, amb pocs pous d'aigua i gens de vegetació ni vida animal ni salvatge. Els sahrauís, des de sempre, han considerat la *hamada* com un lloc terrorífic però els refugiats van haver d'adaptar-s'hi.
- *Wilaya*: Cada un dels quatre grans campaments en què s'han organitzat. Cadascun d'ells té el nom propi d'una ciutat del Sàhara ocupat pel Marroc: Aaiun (la capital), Smara (la ciutat sagrada), Dakhla (gran ciutat portuària) i Awsard (petita ciutat de l'interior). La distància entre una i altra *wilaya* és variable, entre 20 i 70 quilòmetres.
- *Daires*. Petits grups de tendes que hi ha a cada *wilaya*. Entre les quatre *wilayes* hi ha 24 *daires*. La distància entre *daires* és d'entre 2 i 4 quilòmetres.
- *Jaimes*. Grans tendes en què viuen les famílies refugiades per aïllar-se de la calor a l'estiu (les temperatures superen els 50 graus) i del fred a l'hivern (per sota dels 0 graus).

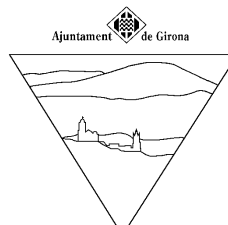
Escriu cinc diferències bàsiques entre el medi natural (paisatge, vegetació, pluges, temperatura, habitatge, etc.) on viuen els saharauís i el nostre, observant com és l'element que has triat en el seu medi i com és en el nostre. Fixa't en l'exemple.

Medi natural dels saharauís	El nostre medi natural
Els saharauís viuen en un lloc sense cap tipus de vegetació.	Al nostre entorn hi ha boscos, muntanyes, i grans extensions de conreus.

Només en dos dels quatre campaments o *wilayes*, hi ha pous d'aigua. Per descomptat, a les *jaimes* no hi ha aigua corrent.

- Com creus que s'abasteixen d'aigua als campaments on no hi ha pous?
- Fes una llista de tots els moments del dia en què es fa servir aigua corrent a casa teva. Fixa't en l'exemple.

Moments del dia	Activitat
matí i vespre	rentar les dents

2. COSTUMS

Fent colzes en Mahfud es va guanyar unes merescudes vacances: el setè mes aniria de colònies a Catalunya. Quan va arribar a la haima -tenda- amb la notícia, la mare, la Jadijeto, després de felicitar-lo va dissenyar-li un curset accelerat d'immersió als costums dels cristians (europeus). En Mahfud no havia previst aquest adoctrinament intensiu previ a les vacances, però no va perdre detall de tot el que, a partir d'aquell dia, li va explicar la mare. Encara no se sap d'on va treure la dona una forquilla, una cullera i un ganivet, estris totalment desconeguts per al nen.

Fins que no va marxar, en Mahfud va haver de menjar amb coberts mentre els seus germans seguien divertits el seu aprenentatge. Un altre dia la mare va aparèixer amb un pijama. Un vestit diferent per anar a dormir. Aquesta sí que era bona! I per acabar d'adobar-ho li va comprar uns calçotets i li va donar un rotllo de paper higiènic. Les setmanes abans de partir, el nen va deixar de menjar amb els dits, es canviava de roba cada nit, s'habituaava al frec dels calçotets i en comptes de netejar-se amb una pedra ho feia amb una tira de paper suau i trencadissa.

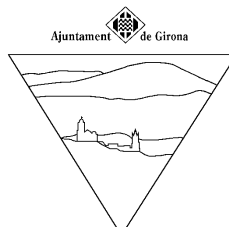
La partida va ser el primer dia del setè mes i en Mahfud havia gravat conscienciosament els consells que li havia donat la mare: "Portat't bé i no demanis res". Va entrar en contacte amb els misteris de l'altre món al mateix aeroport de Tinduf (la població d'Algèria més propera als campaments). Un avió sabia el que era, perquè n'havia vist uns quants sobrevolar les haimes, però... unes escales! Als campaments tot era pla i no existien els graons. Per això, més que pujar, va grimpar a l'aparell, igual que van fer els seus companys xisclant d'excitació.

Els nens i les nenes que viuen als camps de refugiats no han conegut altra cosa que la vida al desert, amb tot el que això comporta.

- Marca amb una creu (X) aquells elements que s'esmenten al text i que tenen a veure amb els costums de la nostra vida quotidiana i que allà no coneixen.

dentrífic	segells	fotocòpies	paper higiènic
roba interior	coixins	pijama	tovallons
congelador	coberts	televisor	plats
escales	ascensor	contestador	internet

- Escribeu 10 elements més relacionats amb la vida quotidiana domèstica que es fan servir normalment en el teu entorn:

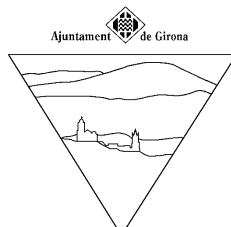
La confabulació d'Einstein

Volar li va agradar. Anava assegut al costat de la finestreta i no va parar d'escodrinyar el cel en tot el viatge. Si en Mahfud no hagués arribat a sortir de l'aeroport del Prat hauria tornat a El Aaiún amb el convenciment que Barcelona era un lloc encantat. Però la ciutat li tenia reservades moltes més emocions. En només unes hores els nens van aterrar en un món que portava un parell de segles d'avenç respecte al seu.

Va ser com si l'Einstein, l'Edison i els Lumière s'haguessin confabulat per inventar de tot mentre ells travessaven núvols a milers de quilòmetres de la superfície de la Terra. Amb els ulls com a plats i el cervell sobresaturat amb tanta novetat, una dotzena de sahrauís van ser traslladats a Santa Coloma de Cervelló on cadascú coneixeria la família acollidora amb què passaria el mes. Allà a en Mahfud li van presentar els Salamé: la Núria i en Carles, els pares, i els seus dos fills, en Carles i l'Anna. La família Salamé jugava amb un petit avantatge ja que, abans que ell arribés, els havien advertit que es tractava del nen més delicat de salut de tota l'expedició. En Mahfud tenia dotze anys, pesava 29 quilos, calçava un 28 de sabates i el que era pitjor: lluïa una panxa exageradament inflada.

Van creuar la nit a velocitats supersòniques per arribar a la casa dels Salamé, al barri barceloní d'Horta. El nen no tenia temps de veure tot el que succeïa a l'exterior. Sentia la velocitat i intentava esbrinar com podien tenir tantes llunes (fanals) aquí si al desert només en tenien una de sola.

- Explica el significat d'aquesta frase: "Va ser com si l'Einstein, l'Edison i els Lumière s'haguessin confabulat per inventar de tot mentre ells travessaven núvols a milers de quilòmetres de la superfície de la terra".

3. ACOLLIMENTS

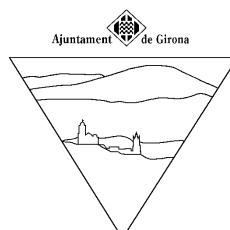
Un cop a la casa, la Núria el va portar a la seva habitació i li va mostrar el llit. No li va fer gaire gràcia haver de dormir tot sol, però no ho va dir. Des que va néixer havia dormit a terra amb tota la família al costat. Fins que no es va acostumar al llit, els seus ossos van anar a parar moltes nits a terra.

L'endemà quan, a la llum del dia, va inspeccionar la torre on havia anat a parar, no donava crèdit al que veia. Com a mínim havia aterrat a l'edèn. Hi havia un jardí, arbres, flors de colors, cargols, ocells i dos petits estancs amb peixos taronja (els únics peixos que havia vist fins aleshores eren els que anaven dibuixats a les llaunes de sardines que els enviaven als campaments). En Mahfud encara no sabia el nom de res del que contemplava perquè ni tan sols en coneixia l'existència. Per sobre de tot, en Mahfud estava encantat amb la seva família. L'Anna era monitora del casal de colònies de Santa Coloma de Cervelló, a on els nens anaven cada matí. A més, era rossa!

A Santa Coloma el grup s'ho passava pipa. En Mahfud i els altres sahrauís picaven a les portes de les cases per saludar els veïns -al Sàhara visitar el veïnat és l'activitat social per antonomàsia- i aquests els donaven galetes, polos i gelats de sabors inidentificables. En girar la cantonada molts llençaven els gelats perquè no els agradaven, els feien mal a les dents i no estaven acostumats a la sensació de fred ni a la del gel desfent-se a la boca. Un amigueta d'en Mahfud quan li van donar el primer polo va decidir guardar-lo per després. Una mica més tard quan va obrir la bossa i va veure que el gelat s'havia esvaït va quedar bocabadat. Havia desaparegut per art d'encantament. Quin país i quines coses més estranyes que hi passaven!

Com deus haver observat al llarg dels textos que has llegit fins ara, en Mahfud va ser un dels nens i nenes sahrauís triats per passar l'estiu amb una família catalana, en el marc dels acolliments que, des de fa anys, es duen a terme entre el poble sahrauí i Catalunya.

- Haves sentit a parlar d'aquests acolliments?
- Coneixes alguna família del teu entorn que hagi acollit un nen o una sahrauí durant un estiu?
- Quins avantatges creus que pot tenir per a un nen o una nena sahrauí el fet de venir a passar les vacances a Catalunya?
- I els inconvenients?

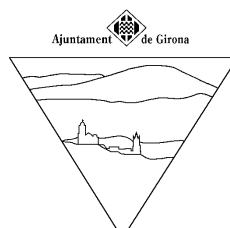
Tornant al tema que havíem tractat sobre les diferències de costums entre el poble saharuí i el català, en el text anterior hi ha molts elements que mostren clarament aquestes diferències.

- Escriu quatre elements o situacions que van sobtar en Mahfud els primers dies de ser a Catalunya.

- I ara escriu-ne quatre més que, encara que no surtin al text, segur que també li devien sorprendre.

- Fent servir les dades de què disposes i la teva imaginació, escriu quatre elements del teu món diari que trobaries a faltar al desert, i quatre més del desert que normalment no tens a l'abast i que segurament t'agradaria trobar en el teu entorn.

Quins elements d'aquí trobaria a faltar al desert	Quins elements del desert m'agradaria tenir aquí

4. SALUT

Diagnòstic: celíac

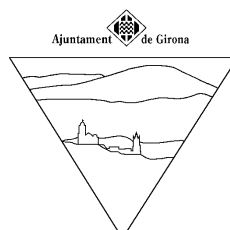
Tothom s'havia entestat que en Mahfud s'engreixés. La Núria li preparava uns àpats variats i nutritius que ell rebutjava educadament. Al nen li feia molt de mal la panxa i cada dia, en comptes de trobar-se millor, es trobava pitjor. El van portar al metge i després de fer-li multitud de proves van diagnosticar-li que era celíac, és a dir, que era al·lèrgic al gluten i als seus derivats. Ser celíac és com ser diabètic, és per sempre. Si no volia posar més en perill la seva vida havia de fer una dieta estricta i oblidar-se de menjar diversos aliments com ara conserves i cuscús, la base de la seva alimentació al Sàhara.

Entre ecografies i anàlisis les vacances tocaven a la seva fi. La família Salamé va intentar dilatar l'estada del nen però no s'hi podia fer res. Si en Mahfud se'n tornava al campament tindria els dies comptats. Allà no poden triar el que mengen, s'alimenten del que els envien. Fos com fos en Mahfud havia de seguir el grup. Portava una maleta plena d'aliments especials, els informes mèdics, una carta amb l'advertència que no mengés pa, pastes ni res que portés gluten i una nota amb la recomanació de sortir dels campaments tan aviat com li fos possible. La seva salut depenia dels aliments que ingerís i allà, sense neveres i sense gran varietat de productes, era impossible obtenir els àpats que li permetessin continuar viu.

Amb l'ai al cor, els Salamé van veure'l enlairar-se. Marxava tan feble i escanyolit com havia arribat. No sabien ni quan ni com tindrien notícies d'ell. La incertesa i la preocupació van impulsar l'Anna als campaments tres mesos més tard. Va arribar carregada de menjars específics per a celíacs, però en Mahfud el que més va valorar va ser la seva visita i quan la va veure es va precipitar a recitar-li: "Setze jutges d'un jutjat mengen fetge d'un penjat" com a benvinguda.

Quan els sahrauís van començar a viure als camps de refugiats, la mortalitat era molt alta, sobretot la infantil: 500 nens i nenes van morir de deshidratació en un sol dia. Però després de més de 22 anys de vida al desert, la situació ha anat canviant molt. gràcies a la força de voluntat sahrauí i a la solidaritat internacional.

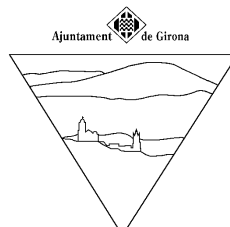
- Els sahrauís donen molta importància a la medicina preventiva. Escriu i explica les accions que creus que són més importants a l'hora de fer medicina preventiva en un medi natural tan difícil com és el desert on viuen els refugiats.

- Quins creus que són els inconvenients més greus a l'hora de practicar una adequada atenció sanitària als camps de refugiats?

- Posa una C (cert) o una F (fals) al costat de cada una d'aquestes frases:

- L'aire del desert és tan sec que provoca moltes malalties oculars.
- La gran quantitat de fruita fresca que es cultiva al desert serveix per prevenir dèficits vitamínics.
- Gràcies a les baixes temperatures del desert, els medicaments es conserven bé.
- La prioritat més alta dels responsables sanitaris dels camps de refugiats és la prevenció.
- Gràcies als estudis a l'estranger, s'ha format personal sanitari, però encara és insuficient.
- Els nens i nenes sahrauís no han patit mai desnutrició.
- Actualment, no hi ha casos generalitzats de desnutrició, gràcies a una organitzada distribució dels aliments.
- Actualment, als refugiats sahrauís, no els fa falta rebre medicaments perquè ja tenen els que necessiten.
- Als campaments de refugiats hi ha hospitals petits per a intervencions poc complicades.
- La mortalitat infantil continua sent molt alta als camps de refugiats.

5. ADAPTACIÓ

Els amulets de la sort

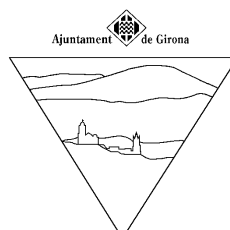
Al desembre va anar-hi la Núria i quan passejava per El Aaiún va sentir els cants dels escolars: “Un elefante se columpiaba sobre la tela de una araña, como veía que no se caía fue a buscar a otro elefante. Dos elefantes...”. La família d'en Mahfud la va rebre amb els braços oberts i van parlar llargament de la malaltia del nen. Entre tots van decidir que el noi havia de deixar el desert i la seva família per intentar sobreviure lluny d'ells. La Núria difícilment oblidarà les paraules que la Jadijeto li va dir quan es van acomiadar: “Gràcies per salvar el meu fill”.

A la seva tornada a Barcelona, la Núria va preparar tota la paperassa i a l'estiu següent en Mahfud abandonava per sempre el desert. Estava molt trist tot i que sabia que se n'anava a causa de la seva malaltia crònica. Per allunyar la pena es repetia mentalment el que li havien dit els grans, que podria tornar de vacances sempre que volgués. Li va costar marxar perquè, tot i que el món nou que havia descobert l'havia enlluernat, ell pertanyia al Sàhara.

La Jadijeto va encarregar uns amulets a un xriff, un home sagrat que dóna consell i que fa amulets per atraure la bona sort. Els seus eren dos trossos de paper on el mag va escriure uns versos de l'Alcorà. L'un era perquè el nen pogués créixer i l'altre, perquè es guarís. La mare, amb un cordill, els hi va penjar, cerimoniosament, al braç esquerre.

Pocs dies després el petit era de nou a la casa del jardí encisat. Aquesta vegada, ja amb tot el temps del món, el nen va tenir ocasió d'aprofundir en els invents del segle XX. Així doncs, en Mahfud obria i tancava el llum, la dutxa, la nevera, la cadena de música, la rentadora... I la tele, una capsula on hi vivien nens, ciutats i cotxes. Va passar-se moltes estones rondant l'aparell encara que no li entrava al cap res del que allà dins succeïa.

Es va donar per vençut. Va interioritzar ràpidament el mecanisme de tot i va decidir que el millor per cloure el tema era fer-se una foto amb cada una de les troballes. Les primeres fotografies que va enviar als pares eren les d'un explorador en plena expedició. Mahfud davant del televisor en marxa. Mahfud amb un cargol a la mà. Mahfud a la vora d'un salt d'aigua. Mahfud en bicicleta.

- Explica per què creus que a en Mahfud li costava tant marxar del desert.

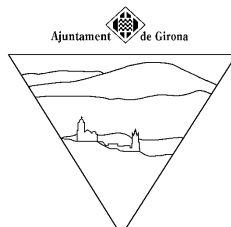
- Penses que hi havia alguna altra solució? Tant si és que sí com que no, escriu els teus raonaments.

- En Mahfud va decidir fer-se una fotografia amb cada una de les troballes que feia en el seu nou entorn. Amb què et faries tu les fotografies si anessis al desert i volguessis que, a casa teva, es fessin una idea del lloc on estàs?

- Busca al diccionari la paraula “amulet” i escriu la seva definició.

Amulet:

- Quins objectes, dels que actualment pots trobar al mercat, creus que poden fer d'amulet en el nostre món?

Un món encantat

Si ensopegava amb un mirall no deixava de mirar-se perquè mai no s'havia vist els ulls vius, el somriure franc i la cara allargada. Quan agafava el metro saludava el passatger que seia al seu costat i li donava la mà. "Hola!". Les piscines les tenia catalogades a l'apartat de miracles. Tota l'aigua junta que ell havia vist al Sàhara cabia en una galleda. La tarda en què va anar per primera vegada al Camp Nou va quedar impressionat per les seves dimensions. Tots els saharuís junts no serien capaços d'omplir aquell estadi!

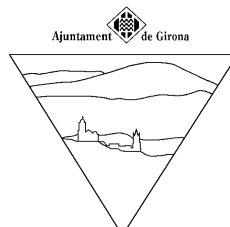
A cada nou descobriment es convencia més i més que havia anat a parar a un món encantat on les fulles dels arbres queien i tornaven a sortir; on hi havia aigua damunt la terra i unes muntanyes que quasi tocaven el cel. Un món màgic amb primavera, estiu, tardor i hivern.

Alhora que anava familiaritzant-se amb els objectes i les coses, també identificava els sons. Les sirenes de les ambulàncies, les frenades dels cotxes, les petjades dels talons de les sabates sobre l'asfalt, el soroll de les pilotes botant als camps d'esport... Fins i tot les olors eren insondables. Aquí va descobrir la fragància de l'herba després de la pluja, l'olor asèptica dels hospitals, l'aroma de les crispetes i la flaire a salnitre de la platja.

En Mahfud no para de fer descobriments en el seu nou entorn: miralls, piscines, el Camp Nou, les fulles dels arbres, l'aigua i les muntanyes, les quatre estacions, els sons, les olors... Tot plegat són elements sobre els quals és probable que no hi parem atenció perquè els veiem o els sentim cada dia. En canvi, per a en Mahfud tenen una rellevància molt gran.

- Fes una llista d'aquelles coses que encara no ha vist en Mahfud, d'aquells sons que encara no ha sentit i d'aquelles olors que encara no ha flairat del seu nou entorn i que tu li podries ensenyar.

Coses per veure	Sons per sentir	Olors per flairar

6. EDUCACIÓ

A l'escola no li va malament. S'ha guanyat el respecte de tots els companys i les llacunes educatives que té les supleix amb escriure amb la seva tenacitat i els seus dots de seducció. Té una facilitat innata per guanyar-se la gent.

Als camps de refugiats, la formació dels nens i joves és una tasca prioritària, ja que es considera un pilar que ha de permetre, en el futur, quan els saharauís hagin retornat al seu país i el puguin governar, aconseguir una societat avançada.

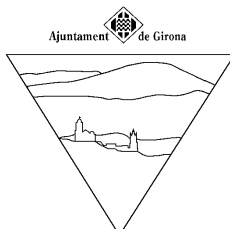
Edats	SISTEMA EDUCATIU A GIRONA	SISTEMA EDUCATIU ALS CAMPS DE REFUGIATS
0-3	1r cicle educació infantil	guarderies o escoles bressol a les <i>daires</i>
3-6	2n cicle educació infantil	jardins d'infància a les <i>daires</i>
6-8	Cicle inicial educació primària	
8-10	Cicle mitjà educació primària	educació primària a les <i>wilayes</i>
10-12	Cicle superior educació primària	
12-14	1r cicle ESO	internats fora de les <i>wilayes</i>
14-16	2n cicle ESO	
16-18	Batxillerat / Cicle formatiu mig / treball	per continuar els estudis, necessiten aconseguir beques que els permeten
a partir 18	Universitat / Cicle formatiu superior / treball	estudiar a Algèria, a Cuba, a Espanya...

Observa els sistemes educatius de Catalunya i dels camps de refugiats.

- Quines trobes que són les dues diferències més clares entre l'un i l'altre?

A partir dels 16 anys, els és impossible continuar els estudis si no és que aconseguixin beques per anar a l'estranger.

- Fes un breu comentari sobre la reflexió que et suggereix aquest fet.

LA VIDA A L'INTERNAT

A partir dels 12 anys, els alumnes estudien a un internat. N'hi ha dos: el *9 de junio* (porta aquest nom perquè aquest és el dia dels màrtirs morts en combat) i el *12 de octubre* (dia de la unitat nacional). Els internats es troben fora de les *wilayes*. Els nois i noies es passen tot el curs a l'internat (excepte els períodes de vacances, bastant semblants als nostres).

Horari d'un dia a l'internat

7.30 h	hora de llevar-se, rentar-se i esmorzar
9 h-12.30 h	classe (màxim: 39 alumnes/aula)
13 h	dinar
14 h	descans als dormitoris
16 h-18 h	classe
18h-20 h	temps lliure
20 h	sopar
21 h	es retiren als dormitoris (nois i noies fan totes les activitats conjuntes, però dormen en edificis diferents. A cada habitació dormen entre 13 i 20 alumnes)

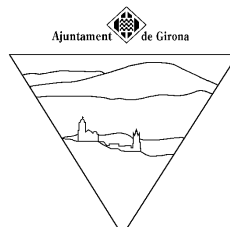
Els professors s'encarreguen de les hores lectives; uns monitors, del menjador, i uns altres, de l'internat.

Estudien espanyol com a segona llengua.

L'internat *9 de junio* té un petit centre per a minusvàlids que imparteix classes i ofereix rehabilitació. Cal tenir en compte que tant la guerra com l'escassetat de recursos han provocat un gran nombre de minusvalideses entre la població infantil i juvenil.

L'internat, inaugurat a principis de 1979, està força deteriorat. Tot el material que fan servir prové de l'ajuda humanitària.

- Quines són les diferències més notables entre un dia d'un noi o una noia saharauí de l'internat *9 de junio* i un dia lectiu tal com el passes tu?

UN CAS PRÀCTIC

Imagina't que us heu assabentat que els alumnes de l'internat *9 de junio* necessiten urgentment algun tipus de material, que tant pot ser material escolar com material bàsic per a la vida diària a l'internat. T'oferim la possibilitat de tirar endavant un projecte per recaptar ajuda per als nois i noies saharauís d'aquest internat.

Penseu un pla d'actuació amb tots els elements necessaris perquè la vostra escola pugui respondre a la demanda:

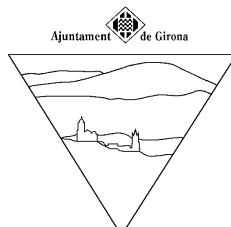
- . difusió de la demanda
- . prioritats dels materials a recollir
- . sistemes per recollir l'ajuda
- . sistemes per fer-la arribar al seu destí
- . mesures per fer-ne el seguiment
- . continuïtat del projecte

Per ajudar-vos a fer el pla d'actuació, us proposem que ompliu i seguïu el següent esquema:

MOTIU DE LA DEMANDA (penseu i escriviu quin és el tipus de demanda que poden fer els alumnes de l'internat)

MATERIALS QUE NECESSITEN:

ACTIVITATS PER RECAPTAR-LO: (activitats concretes, dia, hora, lloc, responsables, infraestructura...)

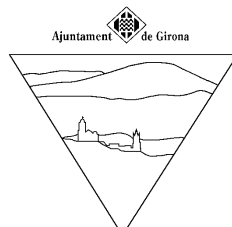

DIFUSIÓ (cartells, premsa, ràdio, TV...):

TRAMESA DEL MATERIAL RECOLLIT (com, amb qui, amb què...):

PAUTES DE SEGUIMENT:

CONTINUÏTAT DEL CONTACTE:

7. EL FUTUR

En Mahfud manté ben anclades les seves arrels a la terra de la Hamada. Sobta que aquesta vida d'ara no li hagi obert cap esquerda en les seves conviccions i en la seva conducta i que es continuï considerant tan fill del desert com quan va haver d'abandonar-lo. Va estar prop de tres anys sense trepitjar El Aaiún perquè no aconseguia tenir un passaport. Ara, sense problemes burocràtics, ja hi ha anat diversos cops. Als campaments només intuir el soroll dels avions esclaten en sgarits -crits típics d'alegria i de festa que fan les dones.

El nen, abans de venir de colònies, pensava que la vida al desert no era una mala vida. No donava importància al fet que l'aigua que bevia fos salada ni que la sorra aixecada pel vent li hagués perforat els timpans. Vivia feliç amb la seva família. Feien festa grossa cada cop que plovia i podien beure aigua de pluja o quan el pare guanyava uns diners extres i comprava llet de camell, la més bona de totes. Així era el món.

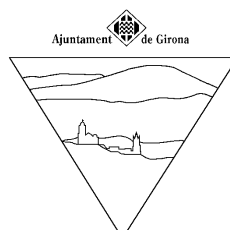
Ara de vegades s'atura i reflexiona en veu alta: "La vida és dura", impulsat potser per les altres troballes que ha fet, les decebedores: el primer món, la desigualtat; el tercer món, l'oblit i el racisme. Ho ha comprès perquè ha vist hospitals com cal, pilotes de futbol de cuir i botigues plenes de menjar i de joguines.

Amb la família no s'escriuen ni es telefonen. S'envien encàrrecs amb els sahrauís que en vénen o que hi van. En Mahfud no viu al marge dels patiments del seu poble. Ell, igual que els seus compatriotes, resa per un Sàhara lliure. "El meu somni és viure lliures al nostre país. Poder fer el que vulguem. Amb menjar i metges. Ben protegits del sol, del fred i del vent".

Assumeix que no tornarà al desert però vol fer alguna cosa pels que va deixar de la mà d'Al-là, entre pedres i pols. Potser de gran serà meteoròleg i podrà predir el temps amb sofisticats aparells. "Ja que no puc viure allà, vull ajudar la meva família i el meu poble des d'aquí."

Els sahrauís creuen que si et ruixes el cos amb la sorra que cobreix la tomba d'un home sagrat et purifiques. Després d'executar aquesta mena de benedicció estàs en condicions de demanar un desig al xriff. En Mahfud sempre que torna al Sàhara visita la tomba del seu sagrat i li demana el mateix: un Sàhara com el d'abans, un Sàhara de veritat.

En Mahfud l'han operat dels dos timpans i hi sent molt millor. A la casa d'Horta l'han vingut a veure dos dels seus germans, l'Abba i la petita Aisa. Actualment, de tant en tant, es pot comunicar amb els seus pares per telèfon. A la seva haima d'El Aaiún hi ha fotografies seves per tots els racons.

En Mahfud explica que ha fet aquestes troballes tan decebedores: el primer món, la desigualtat; el tercer món, l'oblit i el racisme.

- Pots explicar què vol dir amb aquesta frase?

De tota la història d'en Mahfud, segur que hi ha aspectes o episodis referents al tema dels refugiats sahrauís que desconeixes.

- Prova de descriure en frases curtes allò que t'ha sobtat més de tot el relat. Fixa't en l'exemple.

0. En un sol dia, van morir 500 nens i nenes de deshidratació.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

